DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 29 april 2004 *

I mål C-298/00 P,

Republiken Italien, företrädd av I.M. Braguglia, i egenskap av ombud, biträdd av G. Aiello, avvocato dello Stato, med delgivningsadress i Luxemburg,

klagande,

angående överklagande av dom meddelad den 15 juni 2000 av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (fjärde avdelningen i utökad sammansättning) i de förenade målen T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97–T-607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 och T-23/98, Alzetta m.fl. mot kommissionen (REG 2000, s. II-2319), i vilket det förs talan om upphävande av denna dom,

i vilket de andra parterna är:

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av V. Di Bucci, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans och anslutningsvis klagande,

* Rättegångsspråk: italienska.

Impresa EDO Collorigh m.fl., företrädda av V. Cinque, avvocato,

Mauro Alzetta m.fl.,

Masotti Srl m.fl.,

Impresa Anna Maria Baldo m.fl.,

SUTES SpA m.fl.,

Ditta Pietro Stagno m.fl.,

Ditta Carlo Fabris & C. Snc,

Ditta Franco D'Odorico,

Ditta Fiorindo Birri,

Ditta Maria Cecilia Framalicco,

Autotrasporti Claudio Di Viola & C. Snc,

och

Impresa Amedeo Musso,

sökande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av tillförordnade ordföranden på sjätte avdelningen V. Skouris samt domarna J.N. Cunha Rodrigues, J.-P. Puissochet, R. Schintgen och F. Macken (referent),

generaladvokat: S. Alber,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören M.-F. Contet,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid förhandlingen den 20 mars 2003,

och efter att ha hört generaladvokatens förslag till avgörande den 15 maj 2003,

följande

Dom

1 Republiken Italien har, genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 3 augusti 2000, med stöd av artikel 49 i EG-stadgan för domstolen överklagat förstainstansrättens dom av den 15 juni 2000 i de förenade målen T-298/97,

T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97–T-607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 och T-23/98, Alzetta m.fl. mot kommissionen (REG 2000, s. II-2319) (nedan kallad den överklagade domen), varigenom förstainstansrätten delvis ogillade talan om delvis ogiltigförklaring av kommissionens beslut 98/182/EG av den 30 juli 1997 om stöd som beviljats av regionen Friuli-Venezia Giulia (Italien) till företag som utför godstransporter på väg i regionen (EGT L 66, 1998, s. 18) (nedan kallat det omtvistade beslutet).

Tillämpliga bestämmelser och bakgrund

Tillämpliga bestämmelser

2 Förstainstansrätten gav i den överklagade domen följande redogörelse för de tillämpliga bestämmelserna:

"2 De generella bestämmelserna om statligt stöd i artiklarna 92 i EG-fördraget (nu artikel 87 EG i ändrad lydelse) och 93 och 94 i EG-fördraget (nu artiklarna 88 EG och 89 EG) är tillämpliga på transportområdet, om inte annat följer av tillämpningen av specialbestämmelserna i artikel 77 i EG-fördraget (nu artikel 73 EG). I sistnämnda artikel anges att stöd är förenligt med fördraget, om det tillgodoser behovet av samordning av transporter eller om det innebär ersättning för allmän trafikplikt.

3 I artikel 2 i rådets förordning (EEG) nr 1107/70 av den 4 juni 1970 om stöd till transporter på järnväg, väg och inre vattenvägar (EGT L 130, s. 1; svensk specialutgåva, område 7, volym 1, s. 97), senast ändrad genom rådets förordning (EG) nr 543/97 av den 17 mars 1997 (EGT L 84, s. 6), vilken är

grundad på artikel 75 i EG-fördraget (nu artikel 71 EG i ändrad lydelse) samt på artiklarna 77 och 94 i fördraget, bekräftas att artiklarna 92–94 i fördraget är tillämpliga på området i fråga. Där föreskrivs dessutom vissa särregler avseende stödet i fråga i den utsträckning som stödet särskilt gäller verksamheten inom denna sektor. I förordningen anges i vilka fall och under vilka förutsättningar medlemsstaterna får vidta samordningsåtgärder eller ålägga skyldigheter avseende allmän trafikplikt, som enligt artikel 77 i fördraget medför rätt att bevilja stöd.

4 I fråga om samordning av transporter är det enligt artikel 3.1 d i förordning nr 1107/70, tills gemenskapsregler om tillträde till transportmarknaden trätt i kraft, tillåtet att i undantagsfall tillfälligt bevilja stöd som ett led i en omstrukturering för att avskaffa överskottskapacitet, som skapar allvarliga strukturproblem, och för att bidra till att effektivare tillgodose transportmarknadens behov.

5 Inom ramen för inrättandet av en gemensam transportpolitik liberaliserades delvis marknaden för internationell godstransport på väg i gemenskapen genom införandet år 1969 av kvotregler genom rådets förordning (EEG) nr 1018/68 av den 19 juli 1968 om inrättande av en gemenskapskvot för godstransporter på väg mellan medlemsstaterna (EGT L 175, s. 13). Under exempelvis åren 1991 och 1992 omfattade gemenskapskvoten 47 094 respektive 65 936 tillstånd, fördelade på ett visst sätt mellan de olika medlemsstaterna. Republiken Italien tilldelades 5 550 tillstånd år 1991 och 7 770 tillstånd år 1992. Gemenskapstillstånd gav innehavaren rätt att under ett år utföra transporter mellan medlemsstaterna. Dessa regler var i kraft fram till den 1 januari 1993, då denna verksamhet liberaliserades helt genom rådets förordning (EEG) nr 881/92 av den 26 mars 1992 om tillträde till marknaden för godstransporter på väg inom gemenskapen till eller från en medlemsstats territorium eller genom en eller flera medlemsstaters territorier (EGT L 95, s. 1).

6 Vad beträffar marknaden för godstransporter inom en medlemsstat omfattades cabotage, det vill säga godstransport inom en medlemsstat av ett transportföretag som är etablerat i en annan medlemsstat, från den 1 juli 1990 av övergångsregler i form av en progressiv gemenskapskvot enligt rådets förordning (EEG) nr 4059/89 av den 21 december 1989 om förutsättningar för transportföretag att utföra inrikes godstransporter på väg i en medlemsstat där de inte är etablerade (EGT L 390, s. 3). Den första kvoten omfattade sammanlagt 15 000 cabotagetillstånd med två månaders giltighet fördelade på ett visst sätt mellan medlemsstaterna. Republiken Italien tilldelades i enlighet med dessa regler 1 767 tillstånd. I rådets förordning (EEG) nr 3118/93 av den 25 oktober 1993 om förutsättningar för transportföretag att utföra inrikes godstransporter på väg i en medlemsstat där de inte är etablerade (EGT L 279, s. 1; svensk specialutgåva, område 7, volym 5, s. 21) föreskrevs att dessa övergångsregler skulle behållas i form av en första sammanlagd gemenskapskvot på 30 000 tillstånd (varav 3 520 till Republiken Italien), som ökade med 30 procent varje år till dess cabotageverksamheten fullständigt och definitivt liberaliserades från och med den 1 juli 1998."

Bakgrund

3 De relevanta omständigheterna framgår av förstainstansrättens redogörelse för de faktiska omständigheterna i den överklagade domen enligt följande:

"7 I artiklarna 4, 7 och 8 i legge regionale (regional lag) nr 28 för regionen Friuli-Venezia Giulia av den 18 maj 1981 om åtgärder för att främja och utveckla transport som är av intresse för regionen Friuli-Venezia Giulia samt godstransport på väg för annans räkning (nedan kallad lag nr 28/1981) föreskrevs vissa stödåtgärder riktade till företag som utför transporter för annans räkning och som är etablerade inom regionen.

8 De regler som infördes genom denna lag har ersatts av legge regionale nr 4 av den 7 januari 1985 om åtgärder för att främja och utveckla transport som är av intresse för regionen Friuli-Venezia Giulia samt godstransport på väg för annans räkning (... nedan kallad lag nr 4/1985). Genom artiklarna 4–6 i lag nr 4/1985 infördes en regional stödordning som i huvudsak motsvarar den stödordning som infördes genom lag nr 28/1981.

9 I lagarna föreskrevs tre åtgärder riktade till företag som utför vägtransporter för annans räkning och som är etablerade i regionen Friuli-Venezia Giulia, nämligen följande:

a) Årlig finansiering under högst tio år med upp till 60 procent (för enskilda företag) och 70 procent (för kooperativ och sammanslutningar) av referensräntesatsen, som fastställts genom dekret, för lån som tagits för att täcka kostnader för att (artikel 4 i lag nr 28/1981 och lag nr 4/1985)

— bygga upp företagets infrastruktur (uppförande, inköp, utbyggnad, färdigställande och modernisering av de lokaler som krävs för företagets verksamhet, inklusive lokaler för magasinering, lagring och hantering av gods),

— inköp, utveckling och förnyelse av fast och rörlig utrustning samt transportmedel för intern- och vägtransport.

b) Finansiering av kostnader under en period av tre eller fem år för leasing av nya fordon, släpvagnar eller påhängsvagnar samt utbytbara karosser till dessa, som är anpassade till godstransport [på väg], samt anordningar,

maskiner och utrustning för användning, underhåll och reparation av fordon och för godshantering med upp till 25 procent (för enskilda företag) och 30 procent (för kooperativ och sammanslutningar) av varornas inköpspris. Detta stöd, som föreskrevs i artikel 7 i lag nr 28/1981 och artikel 5 i lag nr 4/1985, sänktes för alla mottagande företag till 20 procent och därefter till 15 procent av inköpspriset genom regionala lagar som antogs senare.

c) Årlig finansiering med upp till 50 procent av sammanslutningars och andra föreningars investeringskostnader för att uppföra eller köpa anordningar och utrustning som krävs för sammanslutningens eller föreningens syfte eller för att bidra till driften och utvecklingen av gemensamma tjänster vad gäller verkstad, underhåll och reparation av fordon, och anordningar och utrustning som hör ihop med sådana tjänster (artikel 8 i lag nr 28/1981 och artikel 6 i lag nr 4/1985).

10 ... de beräknade anslagen till det stöd som avses i artikel 4 i lag nr 4/1985 [uppgick] till 13 000 miljoner ITL (6,7 miljoner euro) för perioden 1985–1995, och 155 ansökningar beviljades. I genomsnitt uppgick det stöd som beviljades till mellan 13 och 26 procent av kostnaderna och räntorna på lånen. Det beräknade stödet för perioden 1981–1985 uppgick till 930 miljoner ITL (0,4 miljoner euro) och 14 ansökningar beviljades under denna period (punkt II i det omtvistade beslutet).

11 ... de beräknade anslagen till det stöd som avses i artikel 5 i lag nr 4/1985 [uppgick] till 23 300 miljoner ITL (11,8 miljoner euro) under perioden 1985–1995, och 1 691 ansökningar beviljades med i medeltal en finansiering på omkring 19 procent. År 1993 beviljades 83 ansökningar, och stödet uppgick till 10 procent. Under åren 1981–1985 beviljades 305 ansökningar, och stöd om 5 790 miljoner ITL (2,9 miljoner euro) utbetalades (punkt II i det omtvistade beslutet).

12 Enligt de uppgifter som den italienska regeringen lämnade till ... [Europeiska gemenskapernas kommission] efter det att det administrativa förfarandet hade inletts var det stöd som beviljades med tillämpning av artikel 6 i lag nr 4/1985 avsett för investeringar på området för kombinerad transport (punkt II, sjunde stycket i det omtvistade beslutet). Det framgår av det omtvistade beslutet (punkt VIII, sjunde stycket) att detta stöd utgjorde 10–15 procent av det sammanlagda stöd som beviljades.

...

16 Genom skrivelse av den 14 februari 1997 informerade kommissionen den italienska regeringen om sitt beslut att inleda förfarandet i artikel 93.2 i fördraget mot stödordningen till förmån för företag som utför godstransporter på väg för annans räkning, vilken infördes genom lagar nr 4/1985 och 28/1981 (EGT C 98, 1997, s. 16). Kommissionen anmodade de italienska myndigheterna och berörda utomstående att yttra sig och tillhandahålla alla handlingar och uppgifter som krävdes för att bedöma huruvida stödet i fråga var förenligt med den gemensamma marknaden. Den 3 april 1997 mottog kommissionen ett yttrande från den italienska regeringen ...

17 Den 30 juli 1997 avslutade kommissionen förfarandet genom att anta det omtvistade beslutet. ... "

4 Enligt punkt VI i skälen i det omtvistade beslutet kan stödet i fråga snedvrida konkurrensen, eftersom det syftar till att förbättra konkurrenssituationen för företag etablerade i regionen Friuli-Venezia Giulia (nedan kallad regionen) som utför godstransporter på väg för annans räkning genom att minska deras normala kostnader för verksamheten medan deras konkurrenter utanför regionen själva måste bära sina kostnader. Stödet ansågs därför gynna denna region och denna företagssektor.

5 Kommissionen har i punkt VII tredje–elfte styckena i skälen i det omtvistade beslutet gjort åtskillnad mellan å ena sidan sektorn för lokal, regional och annan inhemsk godstransport på väg och å andra sidan sektorn för internationell godstransport på väg. Kommissionen har erinrat om att den förstnämnda marknaden inte öppnades för konkurrens inom gemenskapen förrän förordning nr 4059/89 trädde i kraft den 1 juli 1990. Stöd som beviljats före detta datum till transportföretag som enbart är verksamma på lokal, regional eller annan inhemsk nivå kunde följaktligen inte påverka handeln inom gemenskapen. Sådant stöd utgjorde därför inte statligt stöd i den mening som avses i artikel 92.1 i fördraget. Stöd som beviljats nämnda företag efter detta datum utgjorde däremot statligt stöd i den mening som avses i bestämmelsen, eftersom det kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna.

6 Kommissionen har beträffande sektorn för internationell godstransport på väg konstaterat i punkt III fjärde stycket i skälen i det omtvistade beslutet att denna sektor har varit öppen för konkurrens inom gemenskapen sedan 1969, då förordning nr 1018/68 trädde i kraft. Kommissionen har därav i punkt VII sista stycket i nämnda skäl slutit sig till att det stöd som fastställs i lagarna nr 28/1981 och 4/1985 förstärker den ekonomiska ställningen och således även handlingsutrymmet för företag i regionen som utför godstransporter på väg för annans räkning i förhållande till deras konkurrenter, och att det har haft en sådan verkan sedan 1969 på företag som utför internationella transporter. Stödet kunde därmed påverka handeln mellan medlemsstaterna. Stödet i fråga utgör således statligt stöd i den mening som avses i artikel 92.1 i fördraget, och det förhållandet att de regionala transportföretagen enbart är utsatta för en lokal eller på annat sätt begränsad konkurrens utgör inget hinder för att tillämpa bestämmelsen i fråga.

7 Vid en granskning av huruvida det stöd som således skall anses utgöra statligt stöd kan bli föremål för undantag, har kommissionen i punkt VIII nionde stycket i skälen i det omtvistade beslutet ansett att stöd för finansiering av materiel avsedd för kombinerad transport som beviljats i enlighet med artikel 6 i lag nr 4/1985 kan bli föremål för det undantag som medges i artikel 3.1 e i förordning nr 1107/70. Övrigt stöd som regionen beviljat omfattas varken av undantaget i denna bestämmelse eller av något annat undantag i fördraget.

8 Enligt punkt VIII sista stycket i skälen i det omtvistade beslutet är det stöd som beviljats enligt lagarna nr 28/1981 och nr 4/1985 till vägtransportföretag i regionen som utför lokala, regionala eller andra inhemska transporter från och med den 1 juli 1990, samt till företag som utför internationella transporter, inte förenligt med den gemensamma marknaden enligt artikel 92 i fördraget. Kommissionen har därav i punkt IX i nämnda skäl slutit sig till att den aktuella stödordningen måste anses vara olaglig, eftersom den italienska regeringen införde den utan att uppfylla anmälningsskyldigheten och att ett återkrävande är nödvändigt för att återställa de rättvisa konkurrensförhållanden som rådde innan stödet beviljades.

9 Beslutsdelen i det omtvistade beslutet har följande lydelse:

"Artikel 1

De bidrag som fram till den 1 juli 1990 har beviljats i enlighet med regionen Friuli-Venezia Giulias lagar nr 28/1981 och nr 4/1985 (nedan kallade bidragen) till förmån för företag som enbart utför lokala, regionala eller [andra] inhemska transporter, utgör inte statligt stöd enligt artikel 92.1 i fördraget.

Artikel 2

De bidrag som inte omfattas av artikel 1 i detta beslut utgör statligt stöd enligt artikel 92.1 i fördraget och är olagliga eftersom de har genomförts i strid mot artikel 93.3.

Artikel 3

De bidrag som är avsedda att finansiera materiel som är särskilt anpassad till kombinerad transport och som används enbart för kombinerad transport utgör statligt stöd enligt artikel 92.1 i fördraget, men är förenliga med den gemensamma marknaden enligt artikel 3.1 e i förordning (EEG) nr 1107/70.

Artikel 4

De bidrag som beviljats till företag som utför lokala, regionala eller [andra] inhemska transporter från och med den 1 juli 1990 och till företag som utför internationella transporter är oförenliga med den gemensamma marknaden eftersom [de] inte uppfyller något av de villkor som ställs för de undantag som medges i artikel 92.2 och 92.3 i fördraget eller villkoren i förordning (EEG) nr 1107/70.

Artikel 5

Italien skall avveckla och återkräva det stöd som avses i artikel 4. Stödet skall återbetalas enligt förfaranderegler och föreskrifter i den italienska lagstiftningen med tillägg av ränta som skall beräknas med tillämpning av den referensräntesats som används för utvärdering av regionala stödordningar, löpande från den dag stödet utbetalades till datum för den faktiska återbetalningen.

...

Artikel 7

Detta beslut riktar sig till Republiken Italien."

10 Till följd av det omtvistade beslutet avvecklade regionen, som hade skjutit upp ytterligare beviljande av det aktuella stödet från den 1 januari 1996, den stödordning som avses i lag nr 4/1985. Regionen vidtog även nödvändiga åtgärder för att återkräva redan utbetalt stöd.

Förfarandet, yrkanden och grunder vid förstainstansrätten och den överklagade domen

11 Mot bakgrund av dessa omständigheter väckte vissa av de företag som erhållit stöd, genom ansökningar som inkom till förstainstansrättens kansli den 2 december 1997 (mål T-298/97), den 11 december 1997 (målen T-312/97 och T-313/97), den 16 december 1997 (mål T-315/97), den 19 december 1997 (målen T-600/97–T-607/97), den 2 januari 1998 (mål T-1/98), den 5 januari 1998 (målen T-3/98–T-6/98) och den 26 januari 1998 (mål T-23/98), talan om att det omtvistade beslutet delvis skulle ogiltigförklaras.

12 Ordföranden på fjärde avdelningen i utökad sammansättning beslutade den 29 september 1998 att bifalla Republiken Italiens begäran om att få intervenera i tvisten vid förstainstansrätten till stöd för sökandebolagens (nedan kallade sökandena) yrkanden.

13 Republiken Italien väckte dessutom, genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 28 oktober 1997 och som registrerats som mål C-372/97, talan om i första hand delvis ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet och i andra hand ogiltigförklaring av beslutet endast i den mån det i artikel 5 i detta föreskrivs att stöd som beviljats från och med den 1 juli 1990 skall återkrävas. Domstolen beslutade den 24 november 1998 att skjuta upp handläggningen av målet fram till dess att förstainstansrätten meddelat dom i förevarande mål.

14 Sökandena yrkade i målet vid förstainstansrätten i första hand att denna delvis skulle ogiltigförklara det omtvistade beslutet och i andra hand att den skulle ogiltigförklara beslutet endast i den mån det i artikel 5 föreskrivs att Republiken Italien skall återkräva det stöd som beviljats från och med den 1 juli 1990, jämte ränta. Till stöd för yrkandena om ogiltigförklaring åberopade sökandena i huvudsak fyra grunder.

15 Den första grunden för ogiltigförklaring avsåg åsidosättande av artikel 92.1 i fördraget. Sökandena hävdade att kommissionen hade gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att endast erinra om att det förelåg en risk för att handeln mellan medlemsstaterna skulle påverkas utan att styrka att det förelåg ett verkligt och konkret hot om snedvridning av konkurrensen. Med hänsyn till att stödbeloppen i fråga var obetydliga, att stödmottagarna i regel var verksamma inom regionen och att stödet utgjorde en kompensation, kunde stödet i förevarande fall varken påverka handeln mellan medlemsstaterna eller förändra konkurrensen. Sökandena ansåg dessutom att det omtvistade beslutet var bristfälligt motiverat.

16 Förstainstansrätten fastställde att talan inte kunde vinna bifall på den första grunden, av skäl som anges i punkterna 76–106 i den överklagade domen. Av dessa framgår särskilt att kommissionen inte är skyldig att styrka att det aktuella stödet faktiskt har haft någon inverkan på handeln mellan medlemsstaterna och konkurrensen. Inte heller utesluter stödets påstådda obetydlighet, de mottagande företagens relativt ringa storlek eller det förhållandet att företagen är verksamma

på lokal nivå att det kan påverka marknaden och handeln inom gemenskapen. Förstainstansrätten godtog inte heller invändningen om att det omtvistade beslutet var otillräckligt motiverat, med motiveringen att kommissionen kortfattat men klart hade angett varför stödet i fråga kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna och snedvrida konkurrensen.

17 Som andra grund för ogiltigförklaring gjorde sökandena gällande dels att artikel 92.3 a och 92.3 c i fördraget och artikel 3.1 d i förordning nr 1107/70 hade åsidosatts med avseende på tolkningen av undantagsbestämmelserna i dessa artiklar, dels att det omtvistade beslutet var bristfälligt motiverat i det avseendet.

18 Förstainstansrätten fastställde i punkterna 124–135 i den överklagade domen att det omtvistade beslutet inte innebar en felaktig rättstillämpning på denna punkt och inte heller var bristfälligt motiverat i detta avseende.

19 Som tredje grund för ogiltigförklaring gjorde sökandena gällande att stödet i fråga inte skulle kvalificeras som nytt stöd, utan som befintligt stöd, eftersom det föreskrevs i lagar som föregick liberaliseringen av transportsektorn.

20 Förstainstansrätten biföll talan på den grunden vad gäller stöd som tilldelats företag som endast utför lokala, regionala eller andra inhemska transporter men inte vad gäller stöd som tilldelats företag som utför internationella godstrans-

porter på väg. Förstainstansrätten motiverade sitt ställningstagande enligt följande:

"142 Enligt fast rättspraxis utgör befintligt stöd sådant stöd som införts innan fördraget trädde i kraft eller den berörda medlemsstaten anslöt sig till Europeiska gemenskaperna och sådana stödåtgärder som rättsenligt har verkställts på de villkor som föreskrivs i artikel 93.3 i fördraget (domstolens dom [av den 15 mars 1994 i mål C-387/92,] Banco Exterior de España, [REG 1994, s. I-877], punkt 19, och av den 17 juni 1999 i mål C-295/97, Piaggio, REG 1999, s. I-3735, punkt 48).

143 Även en stödordning som införts på en marknad som inledningsvis var stängd för konkurrens skall vid liberaliseringen av marknaden anses utgöra en befintlig stödordning, eftersom stödordningen då den infördes inte omfattades av tillämpningsområdet för artikel 92.1 i fördraget. Artikel 92.1 i fördraget är nämligen endast tillämplig på sektorer som är öppna för konkurrens med hänsyn till villkoren i denna artikel, som avser inverkan på handeln mellan medlemsstaterna och inverkan på konkurrensen.

...

145 Sektorn för internationell godstransport på väg blev öppen för konkurrens från och med år 1969 genom förordning nr 1018/68. Stödordningarna i fråga, som infördes år 1981 och 1985, omfattades således av tillämpningsområdet för artikel 92.1 i fördraget när de infördes, och skall därför anses utgöra nya stödordningar som omfattas av den anmälningsskyldighet som föreskrivs i artikel 93.3 i fördraget.

146 Cabotagemarknaden liberaliserades däremot först från och med den 1 juli 1990 genom förordning nr 4059/89 och när stödordningarna i fråga infördes år 1981 och 1985 omfattades de inte av tillämpningsområdet för artikel 92.1 i fördraget vad gäller stöd som beviljats inom sektorn för lokala, regionala eller [andra] inhemska transporter.

147 Av detta följer att stöd som beviljats till företag som endast utför sådana transporter skall kvalificeras som befintligt stöd och kan i förekommande fall endast förklaras oförenligt med den gemensamma marknaden genom ett beslut som har verkningar för framtiden.

148 Enligt artikel 93.1 och 93.2 i fördraget och i enlighet med principen om rättssäkerhet har kommissionen, vid sin fortlöpande kontroll av befintligt stöd, endast behörighet att besluta att sådant stöd skall upphävas eller ändras inom den tidsfrist som kommissionen fastställer. Befintligt stöd kan således genomföras om kommissionen inte har fastslagit att det är oförenligt med den gemensamma marknaden (domstolens dom av den 30 juni 1992 i mål C-47/91, Italien mot kommissionen, REG 1992, s. I-4145, punkterna 23 och 25, svensk specialutgåva, volym 12, s. 145, och domen i det ovannämnda målet Banco Exterior de España, punkt 20).

...

150 Det omtvistade beslutet skall följaktligen ogiltigförklaras, i den mån det i artikel 2 fastslås att det stöd som sedan den 1 juli 1990 utbetalats till företag som endast utför lokala, regionala eller [andra] inhemska transporter är olagligt och det i artikel 5 föreskrivs att stödet skall återkrävas."

21 Sökandena gjorde som fjärde grund gällande att det entydigt fastställs i artikel 4 i det omtvistade beslutet, till vilken det hänvisas i artikel 5 där det föreskrivs att stöd som är oförenligt med fördraget skall återkrävas, att det stöd som beviljats efter den 1 juli 1990 är oförenligt med fördraget och att detta datum inte bara gällde stöd som tilldelats företag som endast utför lokala, regionala eller andra inhemska transporter, utan även stöd som tilldelats företag som utför internationella godstransporter på väg. Kommissionen anklagades således för åsidosättande av proportionalitetsprincipen och principen om skydd för berättigade förväntningar och, med avseende på återkrävandet av stödet, motiveringsskyldigheten.

22 Förstainstansrätten ansåg att talan inte heller kunde vinna bifall på dessa grunder, av skäl som anges i punkterna 162–177 i den överklagade domen, vilka grundas på att artikel 4 i det omtvistade beslutet skall förstås så, att den avser stöd som beviljats företag som utför lokala, regionala eller andra inhemska transporter från och med den 1 juli 1990, samt stöd som beviljats företag som utför internationella godstransporter på väg.

23 Förstainstansrätten fastställde även att sökandena, i och med att stödet inte hade anmälts till kommissionen, varken hade åberopat någon konkret omständighet som visade att skyldigheten att återbetala de enskilda stöd som beviljats företag som utför internationella transporter, med hänsyn till stödets inverkan på konkurrensen, är uppenbart oproportionerlig i förhållande till fördragets mål eller några andra omständigheter som kunde motivera att det förelåg berättigade förväntningar på att det stöd som företagen i fråga hade beviljats var rättsenligt. Förstainstansrätten fastställde dessutom att det omtvistade beslutet var tillräckligt motiverat i detta hänseende.

24 Domslutet i den överklagade domen har följande lydelse:

"1) Artikel 2 i kommissionens beslut 98/182/EG av den 30 juli 1997, om stöd som beviljats av regionen Friuli-Venezia Giulia (Italien) till företag som utför

godstransporter på väg i regionen, ogiltigförklaras i den mån det fastslås att det stöd som sedan den 1 juli 1990 beviljats till företag som endast utför lokala, regionala eller [andra] inhemska transporter är olagligt.

2) Artikel 5 i beslut 98/182 ogiltigförklaras i den mån Republiken Italien åläggs att återkräva detta stöd.

3) Talan ogillas i övrigt.

4) Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad."

Överklagandet

25 Republiken Italien har yrkat att domstolen skall

— i första hand, delvis upphäva den överklagade domen,

— i andra hand, ogiltigförklara det omtvistade beslutet i den mån det föreskrivs att det beviljade stödet skall återkrävas jämte ränta,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

26 Kommissionen har yrkat att domstolen skall

— ogilla överklagandet,

— upphäva den överklagade domen, eller, i andra hand, upphäva den i den mån det omtvistade beslutet delvis ogiltigförklaras genom denna dom,

— förplikta Republiken Italien och Impresa Edo Collorigh m.fl. (nedan kallade Collorigh m.fl), som var sökande i första instans, att ersätta rättegångskostnaderna.

27 Collorigh Edo m.fl. har i sin svarsskrivelse i huvudsak yrkat att domstolen skall

— upphäva den överklagade domen i den mån det däri fastställs

— att stöd som i enlighet med lagarna nr 28/1981 och 4/1985 har beviljats företag som utför internationella godstransporter på väg är oförenligt med den gemensamma marknaden,

— att stöd som tilldelats företag som utför internationella godstransporter på väg under perioden 1981–1995 skall kvalificeras som nytt stöd,

— att behöriga myndigheter i Republiken Italien är skyldiga att kräva tillbaka det påstått olagliga stödet,

— i andra hand, ogiltigförklara det omtvistade beslutet i den mån det föreskrivs däri att det beviljade stödet skall återkrävas jämte ränta,

— och, i tredje hand, ogiltigförklara det omtvistade beslutet och begränsa kravet på återbetalning till ett minimum med beaktande av den faktiska fördel som de berörda företagen åtnjutit och den skattebörda de har.

Anslutningsöverklagandet

Parternas argument

28 Kommissionen har genom sitt anslutningsöverklagande, som först skall prövas, gjort gällande att förstainstansrätten dels underlät att uppfylla sin skyldighet att *ex officio* pröva huruvida talan kunde tas upp till sakprövning när den väcktes i första instans, dels åsidosatte artikel 173.4 i EG-fördraget (nu artikel 230.4 EG i ändrad lydelse), enligt vilken det krävs att den som väcker talan skall vara personligen berörd. Kommissionen anser att förstainstansrätten borde ha avvisat

nämnda talan med hänsyn till att detta kriterium inte var uppfyllt. Sökandena kan varken göra anspråk på att vara personligen berörda på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för dem eller på grund av en faktisk situation som särskiljer dem från alla andra befintliga eller potentiella mottagare av stödet i fråga.

29 Kommissionen anser att det omtvistade beslutet äger allmän giltighet och har hävdat att det inte berör sökandena personligen. Sökandena utgörs nämligen av företag som varken anser sig eller kan anse sig ha någon som helst egenskap som utmärker dem i förhållande till andra berörda företag och som inte har deltagit i det formella granskningsförfarandet av stödet i fråga. Beslutet kan alltså inte anses ha påverkat några särskilda rättigheter som sökandena har, som skiljer sig från dem som andra företag som mottagit stödet i fråga har.

30 Enligt kommissionen har denna bedömning bekräftats i rättspraxis (se särskilt dom av den 10 juli 1986 i mål 282/85, DEFI mot kommissionen, REG 1986, s. 2469, och av den 2 februari 1988 i de förenade målen 67/85, 68/85 och 70/85, Van der Kooy m.fl. mot kommissionen, REG 1988, s. 219, svensk specialutgåva, volym 9, s. 305) och har inte vederlagts av dom av den 19 oktober 2000 i de förenade målen C-15/98 och C-105/99, Italien och Sardegna Lines mot kommissionen (REG 2000, s. I-8855). Det företag som gav upphov till sistnämnda mål befann sig nämligen i en annan situation, eftersom det inte enbart berördes av kommissionens beslut på grund av att det tillhörde den berörda sektorn och eventuellt kunde komma i åtnjutande av stödordningen, ”utan även i egenskap av [stödmottagare] som verkligen ... [hade] beviljats ett individuellt stöd i enlighet med denna stödordning och som kommissionen ... [hade] beslutat ... [skulle] återbetalas”.

31 Kommissionen har framhållit att kravet på återbetalning av redan utbetalt stöd endast utgör en del av det omtvistade beslutet, som fortfarande berör alla stödmottagare, inklusive dem som endast är potentiella stödmottagare. Kommissionen anser vidare att det krävs en noggrann prövning för att utröna om vart och ett av de företag som beviljats stöd verkligen skall återbetala det. Om varje företag som mottagit stöd i enlighet med den stödordning som förklarats olaglig

och oförenlig med den gemensamma marknaden och som enligt kommissionens beslut skall återkrävas skulle ha rätt att väcka talan mot beslutet vid förstainstansrätten, skulle, i de fall nämnda företag väljer att inte väcka talan, en begäran om förhandsavgörande som rör krav på återbetalning av sådant stöd aldrig kunna tas upp till sakprövning (se dom av den 9 mars 1994 i mål C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, REG 1994, s. I-833, svensk specialutgåva, volym 15, s. 59, punkterna 25 och 26). Enligt kommissionen skulle detta innebära att företag som mottagit stöd måste väcka talan mot beslutet vid förstainstansrätten inom den korta tidsfrist som föreskrivs för att väcka talan om ogiltigförklaring innan de ens visste om de faktiskt skulle åläggas att betala tillbaka det mottagna stödet enligt nationell rätt. Denna absurda effekt skulle leda till en försämrad rättssäkerhet för dessa företag.

32 Kommissionen anser att frågan huruvida det föreligger ett sådant rättegångshinder skall prövas *ex officio*. Eftersom förstainstansrätten borde har prövat *ex officio* om det omtvistade beslutet berör sökandena personligen, ankommer det således på domstolen att ingripa mot dess underlåtenhet att uppfylla denna förpliktelse. I andra hand har kommissionen yrkat att domstolen själv skall pröva huruvida talan kunde tas upp till sakprövning i första instans. Domstolen kan med tillämpning av artikel 61 första stycket i domstolens stadga avvisa sökandenas talan.

Domstolens bedömning

33 Domstolen konstaterar inledningsvis att kommissionen inte längre yrkar att den överklagade domen delvis skall upphävas i den mån det omtvistade beslutet delvis ogiltigförklaras genom nämnda dom.

34 Det påpekas att det i artikel 173 i fördraget, enligt vilken domstolen granskar lagenligheten av gemenskapens rättsakter, föreskrivs att varje fysisk eller juridisk person får väcka talan rörande bristande behörighet, åsidosättande av väsentliga

formföreskrifter, åsidosättande av nämnda fördrag eller av någon rättsregel som gäller dess tillämpning eller maktmissbruk, mot ett beslut som är riktat till honom eller mot ett beslut som, även om det har utfärdats i form av en förordning eller ett beslut riktat till en annan person, direkt och personligen berör honom.

35 Om en fysisk eller juridisk person inte berörs personligen av ett beslut i den mening som avses i nämnda bestämmelse, vilket är ett väsentligt villkor för att ha rätt att väcka talan om granskning av lagenligheten av en gemenskapsrättsakt, kan en sådan talan inte tas upp till sakprövning. Ett sådant rättegångshinder tillhör följaktligen tvingande rätt och är något som domstolen kan och till och med skall pröva *ex officio* (se i fråga om en parts avsaknad av berättigat intresse att inge eller vidhålla ett överklagande, dom av den 19 oktober 1995 i mål C-19/93 P, Rendo m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. I-3319, punkt 13).

36 Enligt domstolens fasta rättspraxis kan andra personer än dem till vilka ett beslut är riktat inte göra anspråk på att vara personligen berörda annat än om beslutet angår dem på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för dem eller på grund av en faktisk situation som särskiljer dem från alla andra personer och därigenom försätter dem i en ställning som motsvarar den som gäller för en person som ett beslut är riktat till (se särskilt dom av den 15 juli 1963 i mål 25/62, Plaumann mot kommissionen, REG 1963, s. 199, svensk specialutgåva, volym 1, s. 181, av den 2 april 1998 i mål C-321/95 P, Greenpeace m.fl. mot kommissionen, REG 1998, s. I-1651, punkterna 7 och 28, och domen i det ovannämnda målet Italien och Sardegna Lines mot kommissionen, punkt 32).

37 Domstolen har i enlighet härmed fastställt att ett företag i princip inte kan väcka talan mot ett beslut av kommissionen att förbjuda en stödordning till förmån för en viss sektor om det enbart berörs av detta beslut på grund av att det är verksamt inom sektorn i fråga och eventuellt kan erhålla stöd enligt nämnda stödordning. För sökandebolaget framstår nämligen ett sådant beslut som en åtgärd med allmän giltighet som är tillämplig på objektivt bestämda situationer och medför rättsverkningar för en allmänt och abstrakt angiven personkrets (dom i det

ovannämnda målet Van der Kooy m.fl. mot kommissionen, punkt 15, av den 7 december 1993 i mål C-6/92, Federmineraria m.fl. mot kommissionen, REG 1993, s. I-6357, punkt 14, och i det ovannämnda målet Italien och Sardegna Lines mot kommissionen, punkt 33).

38 Domstolen erinrar emellertid om i domen i det ovannämnda målet Italien och Sardegna Lines mot kommissionen, som rörde kommissionens beslut 98/95/EG av den 21 oktober 1997 om stöd som regionen Sardinien (Italien) beviljat sjöfartsnäringen på Sardinien (EGT L 20, 1998, s. 30), genom vilket Republiken Italien ålades att från var och en av lån- och leasingtagarna återkräva den del som utgjorde stöd. Domstolen fastställde nämligen i punkterna 34 och 35 i nämnda dom att företaget Sardegna Lines inte enbart berördes av beslutet i egenskap av företag inom sjöfartsnäringen på Sardinien som eventuellt kunde komma i fråga enligt stödordningen för sardiska redare, utan även i egenskap av stödmottagare som verkligen hade beviljats ett individuellt stöd i enlighet med denna stödordning, vilket stöd kommissionen hade beslutat skulle återkrävas. Sardegna Lines var därför personligen berört av nämnda beslut och dess talan mot detta beslut kunde tas upp till sakprövning.

39 Situationen i förevarande mål är, i motsats till vad kommissionen har anfört, likartad. Sökandena befinner sig nämligen i en annan situation än den som andra som ansökt om stöd, och för vilka ett beslut av kommissionen utgör en rättsakt med allmän giltighet, befinner sig i. Sökandena berörs nämligen inte enbart i egenskap av företag inom sektorn för godstransporter på väg i regionen som eventuellt kan komma i fråga för den aktuella stödordningen, utan även i egenskap av stödmottagare som verkligen har beviljats ett individuellt stöd i enlighet med denna stödordning, vilket stöd kommissionen har beslutat skall återkrävas. Det framgår av punkterna 10 och 11 i den överklagade domen att antalet beviljade ansökningar och beräknade anslag för perioderna 1981–1985 och 1985–1995 anges i punkt II i skälen i det omtvistade beslutet. Kommissionen måste således ha känt till dessa stödmottagare.

40 Det framgår av det ovan anförda att sökandenas talan kunde tas upp till sakprövning i förevarande fall. Förstainstansrätten har således inte gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att underlåta att *ex officio* pröva om talan kunde tas upp till sakprövning av det skälet att sökandena inte var personligen berörda av det omtvistade beslutet.

41 Av det anförda följer att kommissionens anslutningsöverklagande inte kan vinna bifall.

Prövning i sak

42 Republiken Italien har åberopat två grunder till stöd för sitt överklagande. Som första grund har den i huvudsak gjort gällande att förstainstansrätten åsidosatte artikel 92.1 i fördraget. Som första delgrund till den första grunden har den gjort gällande att förstainstansrätten gjorde en felaktig rättstillämpning när den tolkade denna bestämmelse. Som andra och tredje delgrund till denna grund har Republiken Italien gjort gällande att förstainstansrätten, till följd av en oriktig bedömning, fastställde att stöd (nedan kallat det omtvistade stödet) som beviljats företag som utför internationella godstransporter på väg har påverkat handeln mellan medlemsstaterna och snedvridit konkurrensen och därför skall kvalificeras som nytt stöd som i den egenskapen måste anmälas i enlighet med artikel 93.3 i fördraget. Som fjärde delgrund har Republiken Italien gjort gällande att det omtvistade beslutet är otillräckligt motiverat med avseende på det omtvistade stödets inverkan på nämnda handel. Som andra grund, som avser kravet på återbetalning av nämnda stöd, har Republiken Italien gjort gällande att förstainstansrätten dels gjorde en oriktig bedömning, dels åsidosatte proportionalitetsprincipen och principen om skydd för berättigade förväntningar.

Den första grunden

Den första grundens första delgrund: Huruvida förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning vid tolkningen av artikel 92.1 i fördraget

— Parternas argument

43 Såväl Republiken Italien som Collorigh m.fl. har hävdat att förstainstansrätten gjorde en felaktig rättstillämpning när den fastställde att artikel 92.1 i fördraget inte skulle tolkas så restriktivt att den endast skall avse stöd som faktiskt har påverkat handeln mellan medlemsstaterna. Både Republiken Italien och Collorigh Edo m.fl. anser att förstainstansrätten borde ha fastställt att bestämmelsen skall förstås på så sätt, att det krävs att kommissionen kan styrka och konkret ange om företag hade lidit någon skada och i förekommande fall hur många av dem som var berörda.

44 Kommissionen anser däremot att den, i likhet med förstainstansrätten, inte var skyldig att kontrollera att stödåtgärderna verkligen hade skadat andra gemenskapsföretag. Det framgår varken av ordalydelsen i artikel 92 i fördraget, som enbart refererar till stöd som hotar att snedvrida konkurrensen, eller av systematiken i denna bestämmelse att det krävs en sådan kontroll. Det vore dessutom näst intill omöjligt att genomföra en sådan kontroll, i synnerhet på en fragmenterad marknad med väldigt många aktörer.

— Domstolens bedömning

45 Domstolen erinrar i det avseendet om att det i artikel 92.1 i fördraget föreskrivs att stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, är oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

46 De förfaranderegler som fastställts i fördraget varierar beroende på om stödet utgör ett befintligt eller nytt stöd.

47 När det gäller befintligt stöd skall kommissionen med stöd av bestämmelserna i artikel 93.1 och 93.2 i fördraget och i enlighet med rättssäkerhetsprincipen, i sin fortlöpande granskning av sådant stöd, om den, efter att ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig, finner att stöd inte är förenligt med den gemensamma marknaden enligt artikel 92 i detta fördrag, eller att sådant stöd missbrukas, besluta att staten i fråga skall upphäva eller ändra dessa stödåtgärder inom den tidsfrist som kommissionen fastställer. Sådana stödåtgärder får således genomföras så länge kommissionen inte har fastställt att de är oförenliga med den gemensamma marknaden (se dom i det ovannämnda målet Italien mot kommissionen, punkterna 23 och 25, och i det ovannämnda målet Banco Exterior de España, punkt 20).

48 När det gäller nytt stöd föreskrivs i artikel 93.3 i fördraget att kommissionen skall underrättas i så god tid att den kan yttra sig över alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Kommissionen skall sedan göra en första granskning av planerade stödåtgärder. Om den efter avslutad granskning anser att en sådan plan inte är förenlig med den gemensamma marknaden, skall den utan dröjsmål inleda det kontradiktoriska förfarande som anges i artikel 93.2. I det fallet får

medlemsstaten i fråga enligt artikel 93.3 sista meningen inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande har lett till ett slutligt beslut. Nya stödåtgärder underkastas således en kontroll i förebyggande syfte av kommissionen, och åtgärderna kan i princip inte genomföras förrän kommissionen förklarat att de är förenliga med fördraget.

49 Såsom förstainstansrätten konstaterade i punkterna 77–79 i den överklagade domen är kommissionen, vid bedömningen av nytt stöd som den enligt artikel 93.3 i fördraget skall underrättas om innan det införs, inte skyldig att styrka att stödet faktiskt påverkar handeln mellan medlemsstaterna och snedvrider konkurrensen, utan endast att det kan ha en sådan inverkan. Om kommissionen vore tvungen att påvisa den verkliga effekten av redan utbetalt stöd i sitt beslut skulle medlemsstater som betalar ut stöd i strid med anmälningsplikten i artikel 93.3 i fördraget gynnas, till nackdel för dem som i förväg anmäler sina stödåtgärder till kommissionen (dom av den 14 februari 1990 i mål C-301/87, Frankrike mot kommissionen, kallat Boussac Saint Frères, REG 1990, s. I-307; svensk specialutgåva, volym 10, s. 307, punkterna 32 och 33).

50 Förstainstansrätten fastställde således i punkt 95 i den överklagade domen med rätta att det inte var nödvändigt att styrka att vissa gemenskapsföretag hade lidit skada på grund av det omtvistade stödet. Talan kan således inte vinna bifall på den första grundens första delgrund, som avser felaktig rättstillämpning vid tolkningen av artikel 92.1 i fördraget.

Den första grundens andra delgrund: Det omtvistade stödets inverkan på handeln mellan medlemsstaterna och konkurrensen

— Parternas argument

51 Republiken Italien och Collorigh m.fl. har gjort gällande att förstainstansrätten, särskilt med hänsyn till vissa relevanta uppgifter i handlingarna i målet, borde ha

fastställt att det omtvistade stödet inte hade någon inverkan på handeln mellan medlemsstaterna och konkurrensen. För det första kan stödet endast ha haft en obetydlig inverkan med hänsyn till dels att det totala stödet var av ringa omfattning, dels att de regionala vägtransportföretagen innehade en obetydlig andel av gemenskapens transportmarknad. För det andra var sektorn för internationell godstransport på väg, som kännetecknas av förekomsten av kvoter och bilaterala avtal, ännu inte helt liberaliserad. Förstainstansrätten borde dessutom ha bevisat att gemenskapskvoten för internationell godstransport på väg inte var fylld, eftersom den faktiskt var det i förevarande fall. För det tredje anser Collorigh m.fl. att förstainstansrätten borde ha fastställt att det omtvistade stödet inte förstärkte de mottagande företagens ekonomiska ställning, eftersom det var avsett som kompensation för den konkurrens som österrikiska, kroatiska och slovenska aktörer utsatte dem för.

52 Kommissionen har genmält att tillämpningen av en stödordning som inte bara gynnar ett företag, utan en hel sektor, i synnerhet när marknaden består av många småföretag, nödvändigtvis påverkar handeln. Såsom förstainstansrätten med rätta fastställde i punkt 86 i den överklagade domen kan även ett relativt obetydligt stöd i det sammanhanget ha en inte försumbar inverkan på konkurrensen och handeln, och ett sådant stöd kan inte anses vara av ringa betydelse.

53 I Italien fanns det dessutom, även före 1969, med stöd av bilaterala avtal som Republiken Italien hade slutit, en viss konkurrens inom sektorn för internationell godstransport på väg. Förstainstansrätten påpekade i punkt 145 i den överklagade domen med rätta att det under åren 1981 och 1985, när det omtvistade stödet infördes, enligt gemenskapens kvotregler var tillåtet för alla transportörer med föreskrivet tillstånd att etablera transportsträckor mellan två medlemsstater, vilket ökade konkurrensen mellan företag med säte i olika medlemsstater. I samma punkt förklarade förstainstansrätten dessutom med rätta varför de fördelar som företag inom sektorn för internationell godstransport på väg har åtnjutit utgör statligt stöd i den mening som avses i fördraget.

— Domstolens bedömning

54 Domstolen erinrar inledningsvis om fast rättspraxis, enligt vilken stödets relativt obetydliga belopp eller det mottagande företagets relativt ringa storlek inte på förhand utesluter möjligheten att handeln mellan medlemsstaterna kan påverkas (se dom av den 21 mars 1990 i mål C-142/87, Belgien mot kommissionen, kallat Tubemeuse, REG 1990, s. I-959, punkt 43, svensk specialutgåva, volym 10, s. 359, av den 14 september 1994 i de förenade målen C-278/92–C-280/92, Spanien mot kommissionen, REG 1994, s. I-4103, punkt 42, och av den 24 juli 2003 i mål C-280/00, Altmark Trans och Regierungspräsidium Magdeburg, REG 2003, s. I-7747, punkt 81). Relativt obetydliga stödbelopp kan påverka konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna i det fall den sektor i vilken de företag som får stödet bedriver sin verksamhet präglas av stor konkurrens (se dom av den 11 november 1987 i mål 259/85, Frankrike mot kommissionen, REG 1987, s. 4393, punkt 24, och av den 26 september 2002 i mål C-351/98, Spanien mot kommissionen, REG 2002, s. I-8031, punkt 63).

55 Efter att ha konstaterat att denna rättspraxis var tillämplig i målet fastställde förstainstansrätten i punkterna 84 och 86 i den överklagade domen med rätta att de mottagande företagens ringa storlek och stödets relativt obetydliga belopp inte utesluter att sådant stöd kan påverka handeln och konkurrensen, när marknaden kännetecknas av att det finns ett stort antal företag av ringa storlek, såsom är fallet inom sektorn för godstransport på väg. Såsom förstainstansrätten påpekade i punkt 94 i den överklagade domen hindrade inte det förhållandet att konkurrensen var begränsad, även om transportörerna i regionen endast i ringa grad medverkade i detta slag av transport, att artikel 92.1 i fördraget tillämpades. Förstainstansen drog i samma punkt slutsatsen att stödet i fråga förstärkte den ekonomiska ställningen och således även handlingsutrymmet för företag i regionen som utför godstransporter på väg för annans räkning i förhållande till deras konkurrenter och att stödet därmed kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna.

56 Republiken Italien har inte åberopat några omständigheter som styrker att förstainstansrätten i förevarande fall åsidosatte de principer som domstolen har erkänt i den rättspraxis som åberopas i punkt 5[4] i denna dom. Domstolen kan därför inte godta argumentet avseende det omtvistade stödets inverkan på handeln mellan medlemsstaterna och konkurrensen.

57 Domstolen kan inte heller godta det argument som Republiken Italien och Collorigh m.fl. har anfört, enligt vilket förstainstansrätten borde ha fastställt att sektorn för internationell godstransport på väg, som kännetecknas av förekomsten av kvoter och bilaterala avtal, inte var helt liberaliserad när det omtvistade beslutet fattades och att det omtvistade stödet följaktligen inte kan ha haft någon inverkan på konkurrensen.

58 Förstainstansrätten konstaterade nämligen i punkt 92 i den överklagade domen att enligt de relevanta bestämmelserna i förordning nr 1018/68 beviljades gemenskapstillstånden, som ställdes ut i transportföretagets namn och endast fick användas för ett fordon, inom ramen för de nationella kvoterna. Tillstånden för internationell godstransport på väg hade en giltighetstid på ett år. Under giltighetstiden kunde innehavarna av tillstånd för internationell transport fritt utföra godstransporter med ett fordon mellan valfria medlemsstater.

59 Förstainstansrätten fastställde även således med rätta att de kvotregler som var i kraft under åren 1969–1993 inom sektorn för internationell godstransport på väg möjliggjort verklig konkurrens inom de fastställda kvoterna, som kunde påverkas av det beviljade stödet.

60 Förstainstansrätten fastställde i det avseendet i punkt 96 i den överklagade domen med rätta att, även om det antas att gemenskapskvoten var fylld, det inte är uteslutet att det omtvistade stödet inverkade på konkurrensen och handeln inom gemenskapen. Med tanke på att kvotreglerna gav innehavarna av gemenskapstillstånd möjlighet att fritt välja de länder mellan vilka de ville utföra internationella godstransporter på väg, visar inte det förhållandet att kvoterna är fyllda hur de har använts. Detta gäller i synnerhet för internationell transport till eller från Italien, eller närmare bestämt ifrågavarande region.

61 För det tredje följer det av fast rättspraxis att den omständigheten att en medlemsstat genom ensidiga åtgärder försöker anpassa konkurrensvillkoren i en viss näringssektor till de villkor som gäller i andra medlemsstater inte kan frånta dessa åtgärder deras karaktär av stöd (dom av den 10 december 1969 i de förenade målen 6/69 och 11/69, kommissionen mot Frankrike, REG 1969, s. 523, punkterna 20 och 21, svensk specialutgåva, volym 1, s. 427, och av den 19 maj 1999 i mål C-6/97, Italien mot kommissionen, REG 1999, s. I-2981, punkt 21).

62 Av detta följer att det var med rätta som förstainstansrätten i punkt 101 i den överklagade domen fastställde att det omtvistade stödet varken var berättigat av det högre diskontot i Italien eller av konkurrensen från företag etablerade i Österrike, Kroatien eller Slovenien. Domstolen godtar inte det argument som Collorigh m.fl. har anfört, enligt vilket förstainstansrätten borde ha fastställt att den aktuella stödordningen inte förstärkte de mottagande företagens ekonomiska ställning, eftersom stödet i fråga var avsett som kompensation för denna konkurrens.

63 Talan kan således inte vinna bifall på den första grundens andra delgrund, som avser det omtvistade stödets inverkan på handeln mellan medlemsstaterna och konkurrensen.

Den första grundens tredje delgrund: Huruvida det omtvistade stödet oriktigt har kvalificerats som nytt stöd

— Parternas argument

64 Republiken Italien och Collorigh m.fl. har ifrågasatt förstainstansrättens bedömning i punkt 145 i den överklagade domen, enligt vilken det omtvistade stödet omfattades av tillämpningsområdet för artikel 92.1 i fördraget när det infördes och därför skall anses utgöra nytt stöd som i den egenskapen omfattas av den anmälningsskyldighet som föreskrivs i artikel 93.3 i fördraget. Republiken Italien och Collorigh Edo m.fl. anser att förstainstansrätten borde ha fastställt att detta stöd, som infördes åren 1981 och 1985 på en marknad som inte var helt liberaliserad, skall kvalificeras som befintligt stöd som i förekommande fall endast kan förklaras oförenligt med den gemensamma marknaden genom ett beslut som har verkningar för framtiden.

65 Kommissionen, som visserligen inte har ifrågasatt förstainstansrättens tolkning av begreppet befintligt stöd i punkterna 142 och 143 i den överklagade domen, har däremot understrukit att det rör sig om en väldigt extensiv tolkning av begreppet i fråga. Eftersom det aktuella stödet infördes åren 1981 och 1985 på en marknad som var öppen för konkurrens omfattades det under alla förhållanden av tillämpningsområdet för artikel 92.1 i fördraget och var att betrakta som nytt stöd.

— Domstolens bedömning

66 I förevarande fall var, såsom förstainstansrätten med rätta konstaterade i punkt 5 i den överklagade domen, sektorn för internationell godstransport på väg delvis öppen för konkurrens inom gemenskapen från och med 1969 genom rådets förordning nr 1018/68 och var efter den 1 januari 1993 helt liberaliserad.

67 Förstainstansrätten drog i punkt 94 i den överklagade domen därav slutsatsen att det omtvistade stödet förstärkte den ekonomiska ställningen och således även handlingsutrymmet för företag i regionen som utför godstransporter på väg för annans räkning i förhållande till deras konkurrenter och att stödet därmed kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna.

68 Eftersom det aktuella stödet infördes åren 1981 och 1985 omfattades det av tillämpningsområdet för artikel 92.1 i fördraget när det infördes. Av detta följer att förstainstansrätten inte gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkt 145 i den överklagade domen fastställde att stödet i fråga därför skulle anses utgöra nytt stöd som i den egenskapen omfattades av den anmälningsskyldighet som föreskrivs i artikel 93.3 i fördraget.

69 Talan kan således inte vinna bifall på den första grundens tredje delgrund, som avser påstående om att det omtvistade stödet oriktigt har kvalificerats som nytt stöd.

Den första grundens fjärde delgrund: Huruvida den överklagade domen är bristfälligt motiverad

70 När det gäller den första grundens fjärde delgrund under vilken det har gjorts gällande att den överklagade domen är bristfälligt motiverad i fråga om det omtvistade stödets inverkan på handeln mellan medlemsstaterna, påpekar domstolen att förstainstansrätten, i punkterna 76–106 i den överklagade domen, utförligt förklarade varför kommissionen hade kommit fram till att detta stöd kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna och snedvrida konkurrensen.

71 Talan kan således inte vinna bifall på den första grundens fjärde delgrund, som avser påstående om att den överklagade domen är bristfälligt motiverad.

72 Av det anförda följer att ingen av den första grundens fyra delgrunder kan godtas. Talan kan således inte vinna bifall på den första grunden.

Den andra grunden

73 Som andra grund, vilken består av tre delgrunder, har Republiken Italien anklagat förstainstansrätten för att dels ha gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att fastställa att det omtvistade beslutet, såvitt det medför en skyldighet att återkräva stödet jämte ränta, varken strider mot proportionalitetsprincipen eller principen om skydd för berättigade förväntningar, dels ha missbedömt omfattningen av skyldigheten att återkräva nämnda stöd.

Den andra grundens första delgrund: Huruvida proportionalitetsprincipen har åsidosatts

— Parternas argument

74 Collorigh m.fl. har som första delgrund gjort gällande att förstainstansrätten borde ha fastställt att kommissionen inte har anfört någon omständighet som visar att det var lämpligt eller nödvändigt att kräva tillbaka det omtvistade stödet.

Republiken Italien har å sin sida understrukit att, även om stödet hade en obetydlig inverkan på de mottagande företagens situation, en återbetalning skulle medföra mycket stora kostnader för dessa företag, vilket skulle kunna leda till att ett stort antal av dem hamnar i en ekonomisk kris.

— Domstolens bedömning

75 Såsom förstainstansrätten med rätta påpekade i punkt 169 i den överklagade domen framgår det av fast rättspraxis att upphävande av ett olagligt stöd genom återkrav är en logisk följd av att stödet har bedömts vara oförenligt med den gemensamma marknaden. En skyldighet att återkräva ett olagligen beviljat statligt stöd i syfte att återställa den tidigare situationen kan i princip inte anses vara oproportionerlig i förhållande till målet för bestämmelserna om statligt stöd i fördraget (se dom i det ovannämnda målet Tubemeuse, punkt 66, och av den 14 januari 1997 i mål C-169/95, Spanien mot kommissionen, REG 1997, s. I-135, punkt 47).

76 Genom att återbetala stödet förlorar mottagaren de fördelar han åtnjöt på marknaden i förhållande till sina konkurrenter, och den situation som förelåg före utbetalningen av stödet är återställd (se dom av den 4 april 1995 i mål C-350/93, Italien mot kommissionen, REG 1995, s. I-699, punkt 22). Denna funktion hos återbetalningen leder även till att kommissionen i allmänhet, om det inte föreligger exceptionella omständigheter, inte överskrider sin befogenhet att göra en skönsmässig bedömning, vilken har erkänts i domstolens rättspraxis, när den begär att medlemsstaten skall återkräva de belopp som beviljats som rättsstridigt stöd, eftersom den enbart återställer den tidigare situationen (se dom av den 17 juni 1999 i mål C-75/97, Belgien mot kommissionen, REG 1999, s. I-3671, punkt 66, och av den 7 mars 2002 i mål C-310/99, Italien mot kommissionen, REG 2002, s. I-2289, punkt 99).

77 Collorigh m.fl. har anfört att en återbetalning av det omtvistade stödet skulle innebära så stora kostnader för de mottagande företagen att ett stort antal av dessa företag skulle försvinna från marknaden och skulle orsaka så allvarliga sysselsättningsproblem och sociala problem att det praktiskt taget vore omöjligt att återkräva det. De omständigheter som Collorigh m.fl. har åberopat visar emellertid inte alls att det omtvistade stödet inte kan återkrävas. Det handlar helt enkelt om eventuella interna svårigheter.

78 Av fast rättspraxis följer att fruktan för interna svårigheter inte kan berättiga att en medlemsstat underlåter att iaktta de skyldigheter som åligger den i enlighet med gemenskapsrätten (se, bland annat, dom av den 27 juni 2000 i mål C-404/97, kommissionen mot Portugal, REG 2000, s. I-4897, punkt 52, i det ovannämnda målet av den 7 mars 2002, Italien mot kommissionen, punkt 105, och av den 26 juni 2003 i mål C-404/00, kommissionen mot Spanien, REG 2003, s. I-6695, punkt 55).

79 Under dessa förhållanden fastställde förstainstansrätten i punkt 170 i den överklagade domen med rätta att det inte hade åberopats någon konkret omständighet som visar att skyldigheten att återbetala det omtvistade stödet är oproportionerlig i förhållande till fördragets mål.

80 Talan skall således inte vinna bifall på den andra grundens första delgrund, som avser åsidosättande av proportionalitetsprincipen.

Den andra grundens andra delgrund: Huruvida principen om skydd för berättigade förväntningar har åsidosatts

— Parternas argument

81 Republiken Italien, som visserligen inte har ifrågasatt domstolens rättspraxis enligt vilken en medlemsstat som beviljats stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden i allmänhet inte kan åberopa det förhållandet att mottagarna har haft berättigade förväntningar som skäl för att slippa uppfylla sin skyldighet att återkräva stödet, har som andra delgrund gjort gällande att ett undantag från denna princip borde kunna göras när, som i förevarande fall, stödordningen har tillämpats under en väldigt lång period utan att ifrågasättas och till och med varit tillåten och förenlig med fördraget under en längre tid.

82 Republiken Italien har hävdat dels att den tidsmässigt begränsade omfattningen av skyldigheten att återkräva det omtvistade stödet som föreskrivs i artiklarna i det omtvistade beslutet kan ha varit motiverad i förevarande fall, eftersom stödet i fråga inrättades och utbetalades mer än fjorton år innan kommissionen inledde sitt förfarande, vilket skedde i november 1995, dels att den överklagade domen innebär en försämring i förhållande till nämnda beslut (*reformatio in pejus*) och, således, ett åsidosättande av principen om skydd för berättigade förväntningar och av rättssäkerhetsprincipen. Det är just för att undvika att sådana rättsakter antas som rör sedan länge befästa rättsliga och ekonomiska situationer som det, i artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget (EGT L 83, s. 1), med rätta föreskrivs en preskriptionstid på tio år för kommissionens befogenheter att återkräva ett olagligt stöd och att preskriptionstiden börjar löpa den dag då det olagliga stödet beviljas. Även om det rör sig om en bestämmelse som av tidsmässiga skäl (*ratione temporis*) inte är tillämplig i förevarande mål kan den användas för att bedöma vad som tidsmässigt kan anses skäligt när det gäller omfattningen av skyldigheten att återkräva det omtvistade stödet.

83 Collorigh m.fl. har anslutit sig till denna uppfattning samtidigt som de har understrukit att förstainstansrätten i punkt 173 i den överklagade domen felaktigt konstaterade att de företag som mottagit det omtvistade stödet inte kunde åberopa några exceptionella omständigheter som motiverade att det förelåg berättigade förväntningar på att stödet i fråga var rättsenligt och som därmed innebar att de kunde motsätta sig en återbetalning av stödet. Enligt Collorigh Edo m.fl. beaktade förstainstansrätten flera omständigheter som säkerligen skulle kunna kvalificeras som exceptionella.

84 Kommissionen har genmält att förstainstansrätten i punkterna 172 och 173 i den överklagade domen med rätta konstaterade att det inte hade anförts några exceptionella omständigheter som kunde visa att det förelåg berättigade förväntningar på att stödet var rättsenligt.

85 Republiken Italien har, enligt kommissionen, inte anfört något övertygande argument som vederlägger denna slutsats. I avsaknad av preskriptionsregler saknar påståendet om att stödordningen hade tillämpats i tio eller fjorton år när kommissionen inledde det formella granskningsförfarandet relevans. Även artikel 15 i förordning nr 659/1999 saknar relevans. Det vore vidare felaktigt att påstå att den aktuella åtgärden skulle ha varit "rättsenlig och förenlig med fördraget under en längre period". Åtgärden i fråga har tvärtom aldrig varit rättsenlig, eftersom den inte har anmälts. När kommissionen fick möjlighet att granska den, förklarades den dessutom vara oförenlig med den gemensamma marknaden, och kommissionens beslut har bekräftats i den överklagade domen, som inte har ifrågasatts på den punkten. Slutligen har denna oförenlighet i motsats till vad Republiken Italien har hävdat inte uppkommit plötsligt, utan det omtvistade stödet har varit oförenligt sedan det infördes.

— Domstolens bedömning

86 Domstolen erinrar om att det visserligen inte kan uteslutas att en mottagare av ett rättsstridigt stöd kan åberopa exceptionella omständigheter som medför

berättigade förväntningar på att stödet är rättsenligt som innebär att den kan motsätta sig en återbetalning av det. I ett sådant fall ankommer det på den nationella domstolen, vid vilken talan eventuellt har väckts, att bedöma omständigheterna i sak, i förekommande fall efter att ha ställt tolkningsfrågor till domstolen (dom av den 20 september 1990 i mål C-5/89, kommissionen mot Tyskland, REG 1990, s. I-3437, punkt 16, svensk specialutgåva, volym 10, s. 499, och av den 7 mars 2002 i det ovannämnda målet Italien mot kommissionen, punkt 103).

87 I förevarande mål konstaterade förstainstansrätten i punkt 172 i den överklagade domen inledningsvis att det omtvistade stödet hade beviljats utan föregående anmälan till kommissionen, vilket strider mot medlemsstaternas skyldighet enligt artikel 93.3 i fördraget.

88 Förstainstansrätten konstaterade därefter i samma punkt i den överklagade domen med rätta att den omständigheten att stödmottagarna utgjordes av småföretag inte kunde medföra berättigade förväntningar på att det aktuella stödet var rättsenligt.

89 Slutligen och i den mån Republiken Italien har hävdat att det förhållandet att de mottagande företagen hade förlitat sig på att det stöd som inrättats och beviljats under många år var rättsenligt och att förstainstansrätten därför borde ha fastställt att denna långa tidsperiod hade medfört berättigade förväntningar vad gäller återbetalningen av det omtvistade stödet vilket, såsom domstolen redan har fastställt, motiverade att den befogenhet som kommissionen har getts i syfte att fylla sin uppgift tidsmässigt begränsades, anger domstolen följande. En sådan preskriptionstid skall fastställas i förväg, och fastställandet av en sådan frist och villkoren för dess tillämpning omfattas av gemenskapslagstiftarens behörighet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 juli 1972 i mål 52/69, Geigy mot kommissionen, REG 1972, s. 787, punkt 21). När det omtvistade beslutet fattades hade gemenskapslagstiftaren ännu inte fastställt någon preskriptionstid för granskningen av stöd som beviljats med stöd av fördraget. Förordning nr 659/1999 trädde i kraft den 16 april 1999 och är inte tillämplig på omständigheterna i förevarande mål.

90 Det grundläggande rättssäkerhetskravet hindrar emellertid kommissionen från att på obestämd tid dröja med utövandet av sin behörighet (se dom i det ovannämnda målet Geigy mot kommissionen, punkterna 20 och 21, och av den 24 september 2002 i de förenade målen C-74/00 P och C-75/00 P, Falck och Acciaierie di Bolzano mot kommissionen, REG 2002, s. I-7869, punkt 140). I det avseendet kan ett dröjsmål från kommissionens sida när det gäller att fastställa att ett stöd är rättsstridigt samt att det skall undanröjas och återkrävas av en medlemsstat, under vissa förhållanden, medföra berättigade förväntningar hos stödmottagarna som hindrar kommissionen från att ålägga den berörda medlemsstaten att kräva tillbaka stödet (se dom av den 24 november 1987 i mål 223/85, RSV mot kommissionen, REG 1987, s. 4617, punkt 17). De omständigheter som gav upphov till nämnda mål var emellertid exceptionella och liknar inte i något avseende omständigheterna i förevarande fall. Den åtgärd som avsågs i nämnda mål rörde nämligen en sektor som sedan flera år erhöll statligt stöd som godkänts av kommissionen och som var ämnat att täcka ytterligare kostnader för ett projekt som redan hade erhållit godkänt stöd (dom av den 28 januari 2003 i mål C-334/99, Tyskland mot kommissionen, REG 2003, s. I-1139, punkt 44).

91 När det rör sig om statligt stöd som inte har anmälts kan ett sådant dröjsmål i vilket fall som helst inte tillskrivas kommissionen förrän den har fått kännedom om att det förekommer stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden.

92 I förevarande fall framgår det att kommissionen inte fick kännedom om det omtvistade stödet förrän i september 1995. Med hänsyn dels till att sådant stöd inte hade godkänts av kommissionen, dels till att den senare inte kände till den komplexa situation i vilken dessa stöd hade beviljats, var det således nödvändigt att inleda ett granskningsförfarande innan den kunde fatta ett beslut. Under dessa omständigheter är den tid som förflutit mellan september 1995 och tidpunkten för antagandet av beslutet, det vill säga den 30 juli 1997, skälig. Förstainstansrätten kan således inte anklagas för att ha åsidosatt principen om skydd för berättigade förväntningar i detta avseende.

93 Talan kan således inte vinna bifall på den andra grundens andra delgrund.

Den andra grundens tredje delgrund: Omfattningen av skyldigheten att kräva tillbaka det omtvistade stödet

— Parternas argument

94 Republiken Italien har genom den andra grundens tredje delgrund hävdat att det i artikel 4 i det omtvistade beslutet, till vilken det hänvisas i artikel 5 i detta beslut där det föreskrivs att det stöd som är oförenligt med fördraget skall återkrävas, inte görs någon åtskillnad mellan stöd som ges till företag som utför lokala, regionala eller andra inhemska transporter och stöd som ges till företag som utför internationella godstransporter på väg och att det entydigt framgår av denna artikel 4 att allt stöd som regionen beviljat från och med den 1 juli 1990 är oförenligt med den gemensamma marknaden. Principen enligt vilken det är möjligt att, i det fallet artiklarna i ett beslut är otydliga, hänvisa till dess skäl är således inte relevant i förevarande fall.

95 Kommissionen har genmält att det inte är självklart huruvida datumet den 1 juli 1990, som anges i artikel 4 i det omtvistade beslutet, enbart avser bidrag som beviljats företag som utför lokala, regionala eller andra inhemska transporter eller om det även avser det stöd som beviljats företag som utför internationella godstransporter på väg. Förstainstansrätten påpekade emellertid i punkterna 163 och 164 i nämnda dom med rätta att skälen i det omtvistade beslutet skingrar alla tvivel i det avseendet och att det i dessa anges att den tidsmässiga begränsningen, som är den 1 juli 1990, enbart är tillämplig på den första företagskategorin och inte den andra företagskategorin. Förstainstansrättens bedömning i punkt 165 i den överklagade domen, som grundas på att artiklarna i det omtvistade beslutet skall tolkas sedda som en helhet, vederlägger den ståndpunkt som Republiken Italien har gett uttryck för.

— Domstolens bedömning

96 I motsats till vad Republiken Italien har påstått konstaterade förstainstansrätten i punkt 164 i den överklagade domen med rätta att artikel 4 i det omtvistade beslutet är tvetydigt formulerad vad gäller huruvida kravet på återbetalning avser allt stöd som beviljats sedan det infördes eller enbart det stöd som beviljats från och med den 1 juli 1990.

97 Förstainstansrätten utgick i punkt 163 i den överklagade domen under alla omständigheter ifrån den principen att beslutsdelen i en rättsakt inte kan skiljas från sin motivering och att den skall tolkas med beaktande av de skäl som föranledde att rättsakten antogs (se, bland annat, dom av den 15 maj 1997 i mål C-355/95 P, TWD mot kommissionen, REG 1997, s. I-2549, punkt 21, och i det ovannämnda målet kommissionen mot Portugal, punkt 41).

98 I det avseendet fastställde förstainstansrätten i punkterna 164 och 166 i den överklagade domen dels att artikel 4 i det omtvistade beslutet, mot bakgrund av skälen i detta beslut, och i synnerhet punkt VIII sista stycket däri, skall tolkas så att det stöd som från och med den 1 juli 1990 beviljats företag som utför lokala, regionala eller andra inhemska transporter med stöd av lagarna nr 28/1981 och nr 4/1985, samt det stöd som alltsedan det omtvistade stödet infördes beviljats företag som utför internationella godstransporter på väg, skall anses oförenligt med den gemensamma marknaden.

99 Förstainstansrätten fastställde dessutom i punkt 165 i den överklagade domen att denna tolkning framgår av lydelsen i artiklarna i det omtvistade beslutet sedda som en helhet, vilket inte innebär att förstainstansrätten har gjort en oriktig bedömning.

100 Av detta följer att talan inte kan vinna bifall på den andra grundens tredje delgrund, som avser omfattningen av skyldigheten att kräva tillbaka det omtvistade stödet.

101 Av det ovan anförda följer att talan inte kan vinna bifall på den andra grunden.

102 Ingen av de två grunder som Republiken Italien har åberopat till stöd för sitt överklagande kan godtas. Överklagandet skall därför ogillas.

Rättegångskostnader

103 Enligt artikel 69.2 i domstolens rättegångsregler, som enligt artikel 118 i dessa rättegångsregler skall tillämpas i mål om överklagande, skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna om detta har yrkats. Emellertid framgår av artikel 69.3 första stycket i dessa rättegångsregler att domstolen, om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter, kan besluta att vardera parten skall bära sin kostnad. I förevarande fall har såväl det överklagande som ingivits av Republiken Italien och Collorigh m.fl. som kommissionens anslutningsöverklagande ogillats. Vid detta förhållande finner domstolen att vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

följande dom:

1) **Överklagandet och anslutningsöverklagandet ogillas.**

2) **Republiken Italien, Impresa Edo Collorigh m.fl. och Europeiska gemenskapernas kommission skall var och en bära sin rättegångskostnad.**

Skouris Cunha Rodrigues Puissochet

Schintgen Macken

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 29 april 2004.

R. Grass V. Skouris

Justitiesekreterare Ordförande